

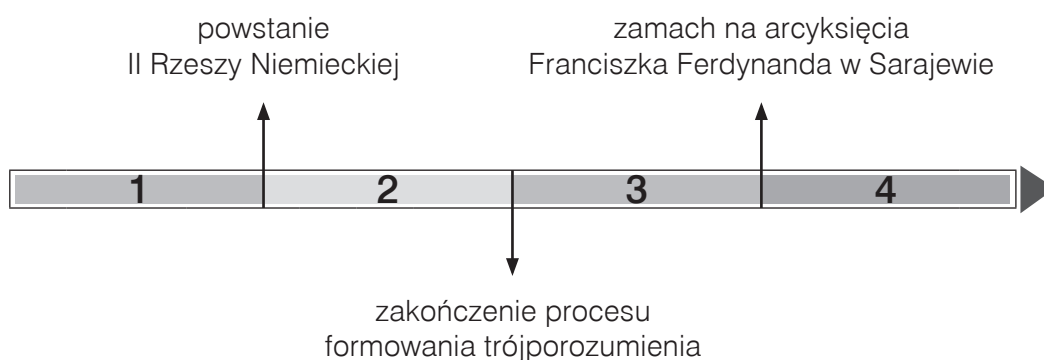
HISTORIA

Test składa się z 16 zadań. W zadaniach 1.–4., 6.–9., 11.–15. wybierz poprawną odpowiedź i zaznacz ją znakiem X. Jeśli się pomylisz, otocz kółkiem błędnie zaznaczoną odpowiedź i zaznacz właściwą. Odpowiedzi do zadań 5., 10., 16. zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.

Zadanie 1. (0–1)

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się taśmie chronologicznej i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Kongres berliński przypieczętował rozpad imperium tureckiego na Bałkanach i zachwiał sojuszem władców Niemiec i Rosji. Zapoczątkował tworzenie nowych sojuszy polityczno-militarnych, które będą walczyć ze sobą w okresie I wojny światowej.

Kongres berliński odbył się w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 2. (0–2)

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich nie był jednolity. Socjalistów dzieliły nie tylko granice państw zaborczych, ale również poglądy dotyczące kwestii niepodległości Polski. Jednym z ugrupowań była Polska Partia Socjalistyczna działająca w zaborze rosyjskim. Decyzję o jej utworzeniu podjęto w 1892 roku na zjeździe socjalistów w Paryżu. Powstała rok później Socjaldemokracja Królestwa Polskiego skupiała działaczy odrzucających postulat walki o wolną Polskę. Podobne poglądy głosili działacze Wielkiego Proletariatu, pierwszego ugrupowania socjalistycznego na ziemiach polskich, rozbitego przez władze rosyjskie w latach 80. XIX wieku. Inne stanowisko przyjęli socjaliści galicyjscy – było ono zbliżone do PPS-u. Ignacy Daszyński pięć lat po paryskim zjeździe utworzył w zaborze austriackim Polską Partię Socjaldemokratyczną.

Wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę spośród A–D.

- A. Powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego.
- B. Zorganizowanie zjazdu socjalistów polskich w Paryżu.
- C. Utworzenie przez I. Daszyńskiego partii socjalistycznej.
- D. Rozbicie przez władze rosyjskie Wielkiego Proletariatu.

I.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
II.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

Zadanie 3. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Działania zbrojne na froncie wschodnim w czasie I wojny światowej zakończyły się sukcesem państw centralnych. Stoczona na początku konfliktu bitwa pod Tannenbergiem zatrzymała rosyjską ofensywę w Prusach Wschodnich. W kolejnym roku zmagających wojska niemieckie i austro-węgierskie odniosły zwycięstwo w bitwie pod Gorlicami. Zapoczątkowało to wycofywanie się rosyjskiej armii z terenów Królestwa Polskiego. W tym samym roku oddziały niemieckie wkroczyły do Warszawy, którą zajmowały do zakończenia wojny.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie wydarzenia, to:

- A. wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → bitwa pod Gorlicami → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie.
- B. bitwa pod Gorlicami → wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie.
- C. wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie → bitwa pod Gorlicami.
- D. bitwa pod Gorlicami → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie → wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich.

Zadanie 4. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Kongres wiedeński zamknął w 1815 roku okres wojen napoleońskich i ostatecznie zakończył hegemonię Francji w Europie. Pasma porażek militarnych Napoleona Bonaparte rozpoczęło się od wyprawy na Rosję. Już w 1813 roku wojska rosyjskie wkroczyły do Księstwa Warszawskiego, a zwycięstwo koalicji antyfrancuskiej w bitwie pod Lipskiem otworzyło ich armiom drogę do Paryża. Członkowie tego sojuszu zwyciężyli i mogli decydować o porządku politycznym w Europie. Nawet ucieczka Napoleona z wyspy Elby na kontynent i jego próba powrotu do władzy nie powstrzymały koalicjantów od kontynuowania rozmów w stolicy Austrii. W trakcie negocjacji i towarzyskich spotkań zapadały decyzje dotyczące Francji i innych państw europejskich. Byłego cesarza Francuzów ponownie zesłano, tym razem na odległą Wyspę Świętej Heleny, na której zmarł kilka lat później.

W czasie gdy trwały obrady kongresu wiedeńskiego, Napoleon Bonaparte

- A. poniósł klęskę pod Lipskiem.
- B. rozpoczął wyprawę na Rosję.
- C. uciekł z zesłania na wyspie Elbie.
- D. zmarł na Wyspie Świętej Heleny.

Zadanie 5. (0–2)

I grupa

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

[...] wiek XIX okazał się kluczowym w historii człowieka i cywilizacji. Rozwój kapitalizmu rozbił tradycyjne agrarne [rolnicze] i stanowe społeczeństwo, tworząc nowe industrialne [przemysłowe] społeczeństwo nieprzerwanego rozwoju i stałego wzrostu wydajności pracy. [...] Fabryka i maszyna stały się znakiem przewrotu technologicznego. Dzięki nim nie tylko wzrastała liczba produkowanych towarów, lecz były one o wiele tańsze od wytwarzanych siłami mięśni. Wielki udział miał w tym szkocki inżynier James Watt (1736–1819), który w 1769 r. wynalazł maszynę parową (udoskonalona wersja maszyny kowala Newcomena). [...] Wraz z ujarzmeniem pary i skierowaniem jej siły do produkcji zaczęła się pierwsza faza tzw. rewolucji przemysłowej. [...]

Część biedoty wiejskiej, która nie znalazła pracy na wsi, w nadziei lepszego jutra emigrowała do miast lub za granicę. W ten sposób coraz większe masy ludzi odrywały się od swoich dotychczasowych warsztatów pracy i rozpoczynały pracę „u kogoś”. W miastach wychodźcy ze wsi chwyтали się różnych zawodów. Część, z reguły największa, zasilila warstwę robotników przemysłowych i pracowników transportu, część weszła w skład służby domowej [...]. Mniej liczni wychodźcy ze wsi [...] awansowali do grona drobnych producentów miejskich, zwanych nieraz drobnomieszczaństwem, a nawet do warstw wykształconych i majątnych. [...] podziały stanowe wynikające z urodzenia zostały zastąpione przez podziały warstwowe, będące następstwem różnic majątkowych i wykształcenia oraz pełnionych funkcji społecznych i politycznych.

Źródło: A. Chwalba, *Historia powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2008, s. 67, 274–275.

Wyjaśnij, jaki czynnik doprowadził do przemian społecznych w Europie w XIX wieku oraz na czym polegały te zmiany.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

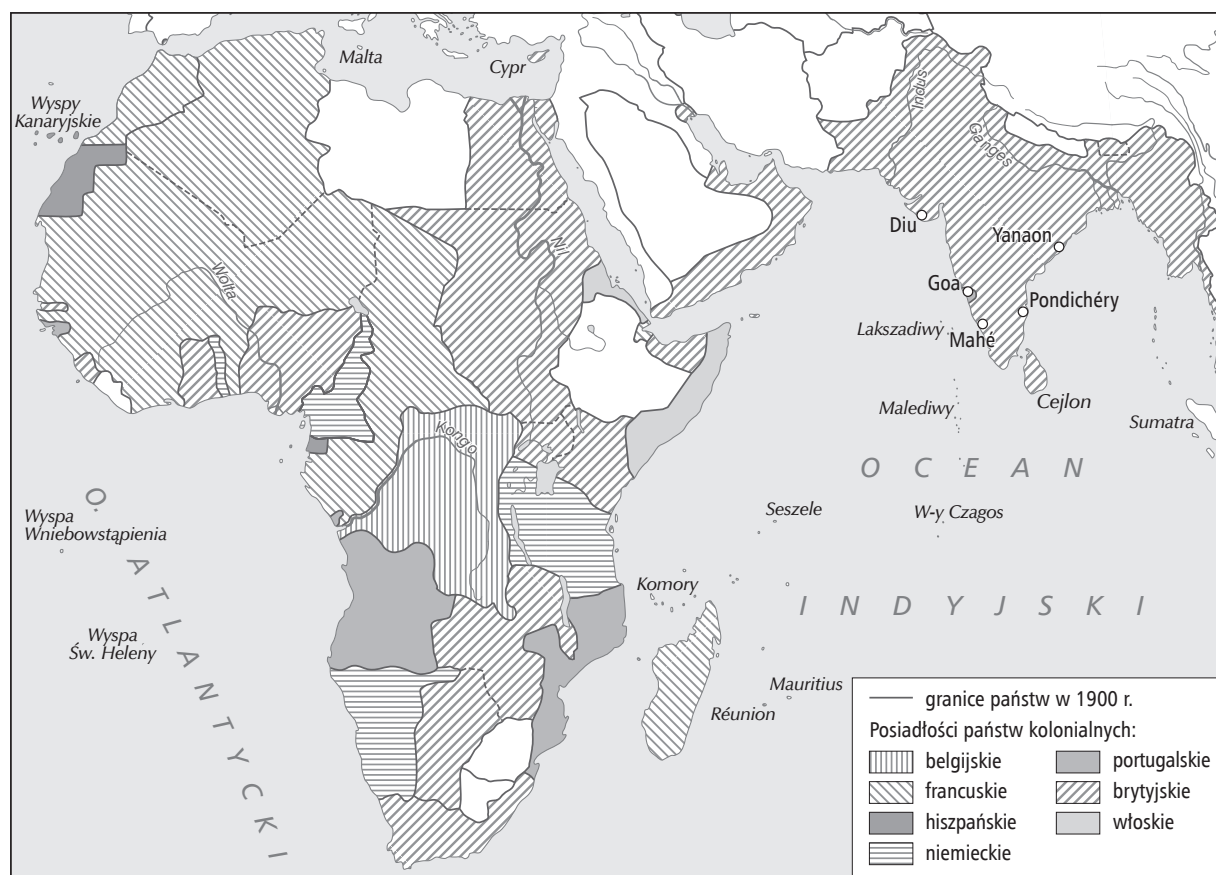
Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się mapie i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W 1869 roku otwarto uroczyście Kanał Sueski. [...] W rezultacie Nil awansował do jednego z najważniejszych punktów na [...] mapie świata [...]. [...] narodziło się przekonanie graniczące z obsesją, iż [...] racja stanu [jednego z mocarstw] wymaga podporządkowania całej doliny Nilu od delty po krainę Wielkich Jezior. Pod koniec XIX wieku projekt ten urósł do rangi narodowej misji [...]. W drugiej połowie XIX wieku Egipt przestał być [...] tylko atrakcją archeologiczną, a stał się obszarem o strategicznym znaczeniu dla komunikacji z Indiami [...].

Źródło: M. Kurcz, *Sudan wyimaginowany – refleksje na temat kształtowania się pojęcia Sudanu w okresie wpływów europejskich*, „Etnografia Polska” t. LVII, 2013, z. 1–2, s. 25.

Kolonizacja Afryki w XIX wieku

W drugiej połowie XIX wieku region opisany w tekście był obszarem kolonizacji

- A. francuskiej.
- B. brytyjskiej.
- C. włoskiej.
- D. niemieckiej.

Zadanie 7. (0–2)**I grupa**

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się tabeli i wykonaj polecenie.

W okresie 123-letniej niewoli na terenach ziem Polski, traktowanych jako peryferie państw zaborczych, brakowało inwestycji. To wszystko wywołało – szczególnie w zaborach austriackim i rosyjskim – zjawisko głodu ziemi, które było związane z powstaniem gigantycznej liczby małych gospodarstw oraz licznej rzeszy bezrolnych chłopów pozbawionych własnych gruntów. Na terenach Drugiej Rzeczypospolitej funkcjonowały zarówno wielkie, często zaniedbane latyfundia należące do ziemiaństwa i duchowieństwa, jak i małe działeczki chłopskie niemogące zapewnić utrzymania nawet ich właścicielom.

Źródło: M. Ratyński, *Polska reforma rolna*, „Mówią Wieki. Z dziejów gospodarczych Polski” 2018, odc. 7, s. 77, www.mowiawieki.pl [dostęp: 25.10.2022].

Struktura własności chłopskiej w jednym z powiatów Królestwa Polskiego około roku 1870

Grupa wielkości gospodarstwa (w morgach ¹)	Powiat ostrowski	
	% ogólnej liczby gospodarstw	% ogólnego arealu ² gruntów
do 3	23,7	3,5
3–9	25,3	10,1
9–15	16,8	15,9
15–20	10,7	14,5
20–30	14,0	26,7
30–60	9,0	25,7
powyżej 60	0,5	3,6

¹ Morga – dawna jednostka pomiaru ziemi, wynosząca około pół hektara.

² Areal – powierzchnia gruntów zajętych pod uprawę rolną.

Źródło: J. Szumski, *Uwłaszczenie chłopów w północno-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1846–1871*, Białystok 2002, s. 234.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

I.	Na podstawie tekstu i danych z tabeli wynika, że w Królestwie Polskim przeważały gospodarstwa chłopskie o niewielkiej powierzchni.	P	F
II.	Z danych wynika, że ponad połowę ogólnego arealu gruntów w powiecie ostrowskim zajmowały gospodarstwa chłopskie o powierzchni większej niż 20 morgów.	P	F

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

4 września 1870 roku lud paryski obalił cesarstwo i zmusił parlament do proklamowania III Republiki. [...] Nie mogło to jednak uchronić stolicy przed zbliżającą się armią pruską. [...]

Bohaterska obrona Paryża trwała 132 dni. W oblężonym mieście uzbrojono lud, powstawać zaczęły samorządne Komitety Czułości, które wkrótce wysunęły postulat oddania władzy w ręce robotników. 18 stycznia [1871 r.] w Wersalu proklamowano utworzenie Cesarstwa Niemieckiego. Dziesięć dni później Francja podpisała kapitulację. [...]

Paryż, jako jedyny obrońca zagrożonej Republiki, poczuł się zdradzony. Lud stolicy pozostał uzbrojony. [...] Rząd przerażony rewolucyjnymi nastrojami przeniósł się do Wersalu.

18 marca [1871 r.] ruszyła próba pacyfikacji wzburzonego miasta. Jednak już następnego dnia tłumy zyskały przewagę, otaczały wojska i bratały się z żołnierzami. Oficerowie i rząd stracili władzę nad armią. [...] 28 marca [1871 r.] w imieniu ludu ogłoszono komunę. [...]

Był to początkowo ruch protestu przeciwko upokarzającej klęsce zadanej Francji przez Bismarcka i przeciwko winnym porażki. Był to też wyraz niepokoju republikańców przed możliwością odbudowy monarchii. Szybko jednak zaczęto dążyć do zasadniczej przebudowy ustroju.

[...] Paryż [...] był coraz bardziej osamotniony – rewolucje w innych miastach stłumiono. W tym czasie naczelnym wodzem obrony stolicy mianowano gen. Jarosława Dąbrowskiego. Obok niego w szeregach Komuny stanęło wielu Polaków. Większość, wraz z generałem, poległa na barykadach.

Źródło: mjm, *Komuna Paryska – krwawo stłumiona rewolucja*, 28 maja 2020, www.polskieradio.pl [dostęp: 19.10.2022].

O powstaniu Komuny Paryskiej zdecydowała

- A. ucieczka rządu republikańskiego z Paryża do Wersalu.
- B. proklamacja zmiany ustroju Francji z cesarstwa na republikę.
- C. kapitulacja Francji wskutek przegranej wojny przeciwko Prusom.
- D. nominacja gen. Jarosława Dąbrowskiego na dowódcę obrony Paryża.

Zadanie 9. (0–1)

Przyjrzyj się mapie i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

Z mapy wynika, że na kongresie wiedeńskim zdecydowano o włączeniu do zaboru pruskiego

- A. Wrocławia i Kołobrzegu.
- B. Krakowa i Częstochowy.
- C. Leszna i Bydgoszczy.
- D. Kalisza i Łodzi.

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj teksty i wykonaj polecenie.

Rzeczpospolita Krakowska

[...] Wolne, Niepodległe i Ściśle Neutralne Miasto Kraków i jego Okrąg, było wyrazem kompromisu pomiędzy aspiracjami zaborczych mocarstw Austrii, Rosji i Prus. Kraków wraz z okręgiem stał się rodzajem państwa miasta obejmującego obszar Krakowa oraz 17 gmin wiejskich i 3 prywatnych miasteczek: Chrzanowa, Trzebini i Nowej Góry. [...] Od końca lat 20. XIX w. następowało stopniowe ograniczanie samodzielności Wolnego Miasta Krakowa przez sąsiadujące mocarstwa. Poparcie udzielone powstańcom listopadowym, a następnie fiasko powstania krakowskiego przesądziło o losie Rzeczypospolitej Krakowskiej, która w listopadzie 1846 r. została włączona do cesarstwa austriackiego.

Źródło: *Wolne Miasto Kraków 1815–1846* – materiały z zasobu krakowskiego Archiwum, www.ank.gov.pl [dostęp: 17.10.2022].

Manifest Rządu Narodowego w Krakowie z 1846 roku

Polacy:

Godzina powstania wybiła – cała rozszarpana Polska dźwiga się i zrasta [...]. [...] wywalczymy sobie skład społeczeństwa, w którym każdy podług zasług i zdolności z dóbr ziemskich będzie mógł użytkować, a przywilej żaden i pod żadnym kształtem mieć nie będzie miejsca [...], w którym ziemia, dzisiaj przez włościan warunkowo tylko posiadana, stanie się bezwarunkową ich własnością, ustaną czynsze, pańszczyzny i wszelkie tym podobne należitości bez żadnego wynagrodzenia. [...]

A teraz na znak jedności przypinajmy kokardy narodowe i wykonajmy przysięgę: „Poprzysięgam radą, mową i czynem służyć Ojczyźnie mojej, Polsce! [...] Poprzysięgam posłuszeństwo bezwarunkowe Rządowi Narodowemu, w Krakowie [...] i wszystkim Władzom od tegoż postanowionym, tak mi Panie Boże dopomóż”.

Źródło: *Manifest Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej do Narodu Polskiego*, www.polona.pl [dostęp: 17.10.2022].

Podaj cel i skutek wybuchu powstania krakowskiego. Odwołaj się do zamieszczonych tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Rewolucja w Pruszkowie

W latach 1905–1907 także Pruszków stał się sceną burzliwych strajków. Robotnicy pod hasłami ośmiodzinnego dnia pracy oraz większych swobód politycznych, w tym niepodległości Polski, zatrzymywali pracę w pruszkowskich fabrykach, a uczniowie, domagając się nauczania w ojczystym języku, opuszczali sale lekcyjne i zrywali ze szkolnych ścian portrety cara i carycy. Pod naciskiem rewolucyjnych występów Mikołaj II złagodził drakońskie prawa¹ dotyczące swobodnego stowarzyszania się, dzięki czemu powstały, również w Pruszkowie, dziesiątki polskich stowarzyszeń i organizacji oświatowych, religijnych, kulturalnych czy sportowych. [...] setki osób – a w skali całego Przywiślańskiego Kraju² dziesiątki tysięcy – dotąd obywatelsko i społecznie niezaangażowanych włączyło się w sprawę niepodległościową, a w najbliższej przyszłości dołączyło do grona oddanych sprawie bojowników i działaczy.

¹ Drakońskie prawa – surowe, represyjne prawa.

² Przywiślański Kraj – nazwa Królestwa Polskiego używana przez władze rosyjskie po klęsce powstania styczniowego.

Źródło: *Rewolucja 1905 w Pruszkowie*, Muzeum Dulag 121, www.dulag121.pl [dostęp: 17.10.2022].

Wydarzenia z lat 1905–1907 przyczyniły się do poprawy sytuacji narodu polskiego, ponieważ

- A. zjednoczono ziemie polskie.
- B. nadano autonomię Królestwu Polskiemu.
- C. doprowadzono do upadku monarchii rosyjskiej.
- D. rozszerzono zakres swobód na ziemiach polskich.

Zadanie 12. (0–1)

I grupa

Przyjrzyj się ilustracji i wykonaj polecenie.

Obraz Konstantego Górskiego

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1.–3.

Przedstawiony obraz ilustruje skutki

A.	akcji zwanej rugami pruskimi,	ponieważ ukazuje	1.	polską rodzinę witaną przez mieszkańców pruskiej wsi.
			2.	polską ludność wyrzuconą z gospodarstwa przez pruskich żołnierzy.
B.	ustawy zwanej nowelą osadniczą,		3.	niemieckich osadników wyruszających na poszukiwanie nowego domu.

Zadanie 13. (0–2)

Przeczytaj tekst i uzupełnij zdanie. Zaznacz A albo B oraz C albo D.

Margrabia Aleksander Wielopolski, zwolennik porozumienia z zaborcą, wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia poboru do wojska. Władze nie ukrywały, że w pierwszej kolejności branka obejmie osoby politycznie podejrzane. Wielopolski zakładał, że powołując do wojska rzesze polskich patriotów, rozbije antyrosyjską konspirację i nie dopuści do wybuchu powstania. Takiemu rozwojowi wydarzeń postanowiło przeciwstawić się stronnictwo „czerwonych”.

Wydarzenia przedstawione w tekście wpłynęły na podjęcie decyzji o **A/B**, ponieważ przywódcy „czerwonych” chcieli przeciwstawić się planom **C/D**.

- I. **A.** utworzeniu antyrosyjskiej konspiracji
- B.** przyspieszeniu wybuchu powstania
- II. **C.** rozbitcia przez władze tajnych organizacji
- D.** zorganizowania buntu przeciwko Rosji

Zadanie 14. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Liberalizm ukształtował się w rezultacie zwycięstwa rewolucji [...] amerykańskiej i francuskiej. Dając wyraz dążeniom [...] do wolności gospodarczej i politycznej, uzasadniał racjonalność kapitalistycznego sposobu produkcji. [...] Państwo jako organizacja [...] [która zapewnia] bezpieczeństwo, poprzez wstrzymanie się od ingerencji w życie społeczne, a szczególnie gospodarcze, wyzwala tym samym maksymalną aktywność jednostki. Natomiast jakikolwiek interwencjonizm państwowy¹ może tę aktywność przyhamować.

Źródło: A. Sylwestrzak, *Historia doktryn politycznych i prawnych*, Warszawa 1995, s. 236.

¹ Interwencjonizm państwowy – wpływanie przez państwo na procesy ekonomiczne.

W XIX wieku zwolennicy liberalizmu domagali się

- A.** odejścia od kapitalistycznego sposobu produkcji.
- B.** zwiększenia ingerencji państwa w życie społeczne.
- C.** powrotu do przedrewolucyjnych zasad gospodarczych.
- D.** zagwarantowania swobodnej aktywności gospodarczej.

Zadanie 15. (0–3)

Przyjrzyj się mapie, przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenia zdań.

Fragment pamiętnika [zachowano oryginalną pisownię]

Tegoż dnia wieczorem komitet polski złożył w kancelarii królewskiej podanie na piśmie. [...] Czytamy w nim między innymi: „[...] Żądamy przede wszystkim narodowej reorganizacji [Wielkiego] Księstwa [Poznańskiego], któraby się prędko, spokojnie i w granicach prawnych pod opieką Waszej Ks. Mości rozwinęła. Ku temu potrzebne jest utworzenie komisji tymczasowej, któraby wspólnie z królewskim komisarzem reorganizacji przewodniczyć mogła. [...] Komisya zajęłaby się bezzwłocznie:

- I) Urządzeniem wojska narodowego [...],
- II) Obsadzeniem urzędów rodowitymi Polakami.

Źródło: K. Rakowski, *Powstanie* [...], Lwów 1900, s. 99.

I. Walki przedstawione na mapie rozegrały się w roku

- A. 1831.
- B. 1846.
- C. 1848.

II. Komitet Polski w ramach reorganizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego domagał się

- A. przekazania urzędów w ręce Polaków.
- B. utworzenia na jego terenie wojska pruskiego.
- C. oddania władzy w ręce królewskiego komisarza.

III. Realizacja przedstawionych postulatów prowadziłaby do tego, że Polacy w Wielkim Księstwie Poznańskim uzyskaliby

- A. zupełną niezależność.
- B. większą autonomię.
- C. całkowitą niepodległość.

Zadanie 16. (0–2)

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

Wśród pierwszych entuzjastów pracy organicznej nieprzypadkowo znaleźli się byli żołnierze przegranego powstania listopadowego. Zrozumieli, że bez pracy u podstaw Polacy nie wygrają żadnego kolejnego zrywu.

[...] Szybko zrozumiano, że bez pracy organicznej nie byłoby nowoczesnego społeczeństwa polskiego. A modelowym społeczeństwem – właśnie dzięki wysiłkom organiczników – stała się społeczność zamieszkująca ziemię zaboru pruskiego.

[...] Po nieszczęśliwym finale powstania listopadowego (1830–1831), w którym walczyło około dwa tysiące Wielkopolan, w zaborze pruskim uznano, że kolejność działań niepodległościowych powinna wyglądać inaczej. Najpierw należy rozpocząć „od podstaw”: wydzwignąć społeczeństwo cywilizacyjnie, wyedukować je i uodpornić na presję zaborcy, by dopiero nowoczesne, w pełni zorganizowane miało szansę w ewentualnym starciu zbrojnym. [...] Kluczowy okazał się pęd do stowarzyszania się [...].

[...] Już w 1835 roku powstało Kasyno Gostyńskie, pierwsza instytucja łącząca hasła ekonomiczne i narodowe.

[...] Kasyno wydawało w Lesznie „Przewodnik rolniczo-przemysłowy” i założyło sieć wiejskich bibliotek. [...] W 1841 roku w Poznaniu powstało Towarzystwo Pomocy Naukowej, a 1842 – Bazar. Towarzystwo [...] postawiło sobie za cel stworzenie stałej pomocy dla zdolnej, kształcącej się polskiej młodzieży. Bazar – miejsce spotkań oświatowych i kulturalnych – szybko stał się sercem polskiego Poznania. [...] Dziełem organiczników II połowy XIX wieku były m.in. [...] kółka rolnicze, czyli stowarzyszenia chłopskie. [...] Związek Spółek Zarobkowych – silny segment bankowy [...] – pozwolił na obronę polskiego stanu posiadania oraz ograniczenie skutków germanizacji.

Źródło: P. Bojarski, *Szlakiem wolności od podstaw*, 4 lipca 2019, www.kulturaupodstaw.pl [dostęp: 26.10.2022].

Napisz krótką notatkę o pracy organicznej Polaków w XIX wieku. Wyjaśnij, jaki był cel pracy organicznej i podaj przykład działań podejmowanych w jej ramach. Użyj pojęcia *praca u podstaw*.

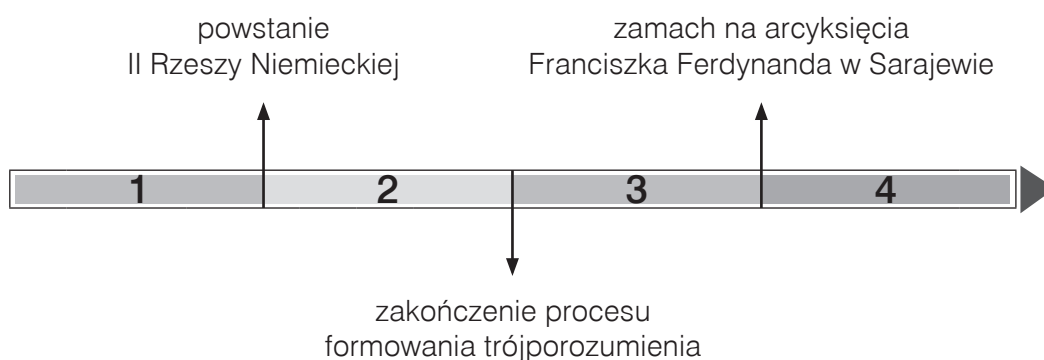
HISTORIA

Test składa się z 16 zadań. W zadaniach 1.–4., 6.–9., 11.–15. wybierz poprawną odpowiedź i zaznacz ją znakiem X. Jeśli się pomylisz, otocz kółkiem błędnie zaznaczoną odpowiedź i zaznacz właściwą. Odpowiedzi do zadań 5., 10., 16. zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.

Zadanie 1. (0–1)

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się taśmie chronologicznej i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Kongres berliński przypieczętował rozpad imperium tureckiego na Bałkanach i zachwiał sojuszem władców Niemiec i Rosji. Zapoczątkował tworzenie nowych sojuszy polityczno-militarnych, które będą walczyć ze sobą w okresie I wojny światowej.

Kongres berliński odbył się w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 2. (0–2)

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich nie był jednolity. Socjalistów dzieliły nie tylko granice państw zaborczych, ale również poglądy dotyczące kwestii niepodległości Polski. Jednym z ugrupowań była Polska Partia Socjalistyczna działająca w zaborze rosyjskim. Decyzję o jej utworzeniu podjęto w 1892 roku na zjeździe socjalistów w Paryżu. Powstała rok później Socjaldemokracja Królestwa Polskiego skupiała działaczy odrzucających postulat walki o wolną Polskę. Podobne poglądy głosili działacze Wielkiego Proletariatu, pierwszego ugrupowania socjalistycznego na ziemiach polskich, rozbitego przez władze rosyjskie w latach 80. XIX wieku. Inne stanowisko przyjęli socjaliści galicyjscy – było ono zbliżone do PPS-u. Ignacy Daszyński pięć lat po paryskim zjeździe utworzył w zaborze austriackim Polską Partię Socjaldemokratyczną.

Wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę spośród A–D.

- A. Powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego.
- B. Zorganizowanie zjazdu socjalistów polskich w Paryżu.
- C. Rozbicie przez władze rosyjskie Wielkiego Proletariatu.
- D. Utworzenie przez I. Daszyńskiego partii socjalistycznej.

I.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
II.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

Zadanie 3. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Działania zbrojne na froncie wschodnim w czasie I wojny światowej zakończyły się sukcesem państw centralnych. Stoczona na początku konfliktu bitwa pod Tannenbergiem zatrzymała rosyjską ofensywę w Prusach Wschodnich. W kolejnym roku zmagających wojska niemieckie i austro-węgierskie odniosły zwycięstwo w bitwie pod Gorlicami. Zapoczątkowało to wycofywanie się rosyjskiej armii z terenów Królestwa Polskiego. W tym samym roku oddziały niemieckie wkroczyły do Warszawy, którą zajmowały do zakończenia wojny.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie wydarzenia, to:

- A. wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → bitwa pod Gorlicami → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie.
- B. bitwa pod Gorlicami → wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie.
- C. wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie → bitwa pod Gorlicami.
- D. bitwa pod Gorlicami → zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie → wkroczenie wojsk rosyjskich do Prus Wschodnich.

Zadanie 4. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Kongres wiedeński zamknął w 1815 roku okres wojen napoleońskich i ostatecznie zakończył hegemonię Francji w Europie. Pasma porażek militarnych Napoleona Bonaparte rozpoczęło się od wyprawy na Rosję. Już w 1813 roku wojska rosyjskie wkroczyły do Księstwa Warszawskiego, a zwycięstwo koalicji antyfrancuskiej w bitwie pod Lipskiem otworzyło ich armiom drogę do Paryża. Członkowie tego sojuszu zwyciężyli i mogli decydować o porządku politycznym w Europie. Nawet ucieczka Napoleona z wyspy Elby na kontynent i jego próba powrotu do władzy nie powstrzymały koalicjantów od kontynuowania rozmów w stolicy Austrii. W trakcie negocjacji i towarzyskich spotkań zapadały decyzje dotyczące Francji i innych państw europejskich. Byłego cesarza Francuzów ponownie zesłano, tym razem na odległą Wyspę Świętej Heleny, na której zmarł kilka lat później.

W czasie gdy trwały obrady kongresu wiedeńskiego, Napoleon Bonaparte

- A. poniósł klęskę pod Lipskiem.
- B. uciekł z zesłania na wyspie Elbie.
- C. rozpoczął wyprawę na Rosję.
- D. zmarł na Wyspie Świętej Heleny.

Zadanie 5. (0–2)

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

[...] wiek XIX okazał się kluczowym w historii człowieka i cywilizacji. Rozwój kapitalizmu rozbił tradycyjne agrarne [rolnicze] i stanowe społeczeństwo, tworząc nowe industrialne [przemysłowe] społeczeństwo nieprzerwanego rozwoju i stałego wzrostu wydajności pracy. [...] Fabryka i maszyna stały się znakiem przewrotu technologicznego. Dzięki nim nie tylko wzrastała liczba produkowanych towarów, lecz były one o wiele tańsze od wytwarzanych siłami mięśni. Wielki udział miał w tym szkocki inżynier James Watt (1736–1819), który w 1769 r. wynalazł maszynę parową (udoskonalona wersja maszyny kowala Newcomena). [...] Wraz z ujarzmeniem pary i skierowaniem jej siły do produkcji zaczęła się pierwsza faza tzw. rewolucji przemysłowej. [...]

Część biedoty wiejskiej, która nie znalazła pracy na wsi, w nadziei lepszego jutra emigrowała do miast lub za granicę. W ten sposób coraz większe masy ludzi odrywały się od swoich dotychczasowych warsztatów pracy i rozpoczynały pracę „u kogoś”. W miastach wychodźcy ze wsi chwyтали się różnych zawodów. Część, z reguły największa, zasilila warstwę robotników przemysłowych i pracowników transportu, część weszła w skład służby domowej [...]. Mniej liczni wychodźcy ze wsi [...] awansowali do grona drobnych producentów miejskich, zwanych nieraz drobnomieszczaństwem, a nawet do warstw wykształconych i majątnych. [...] podziały stanowe wynikające z urodzenia zostały zastąpione przez podziały warstwowe, będące następstwem różnic majątkowych i wykształcenia oraz pełnionych funkcji społecznych i politycznych.

Źródło: A. Chwalba, *Historia powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2008, s. 67, 274–275.

Wyjaśnij, jaki czynnik doprowadził do przemian społecznych w Europie w XIX wieku oraz na czym polegały te zmiany.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

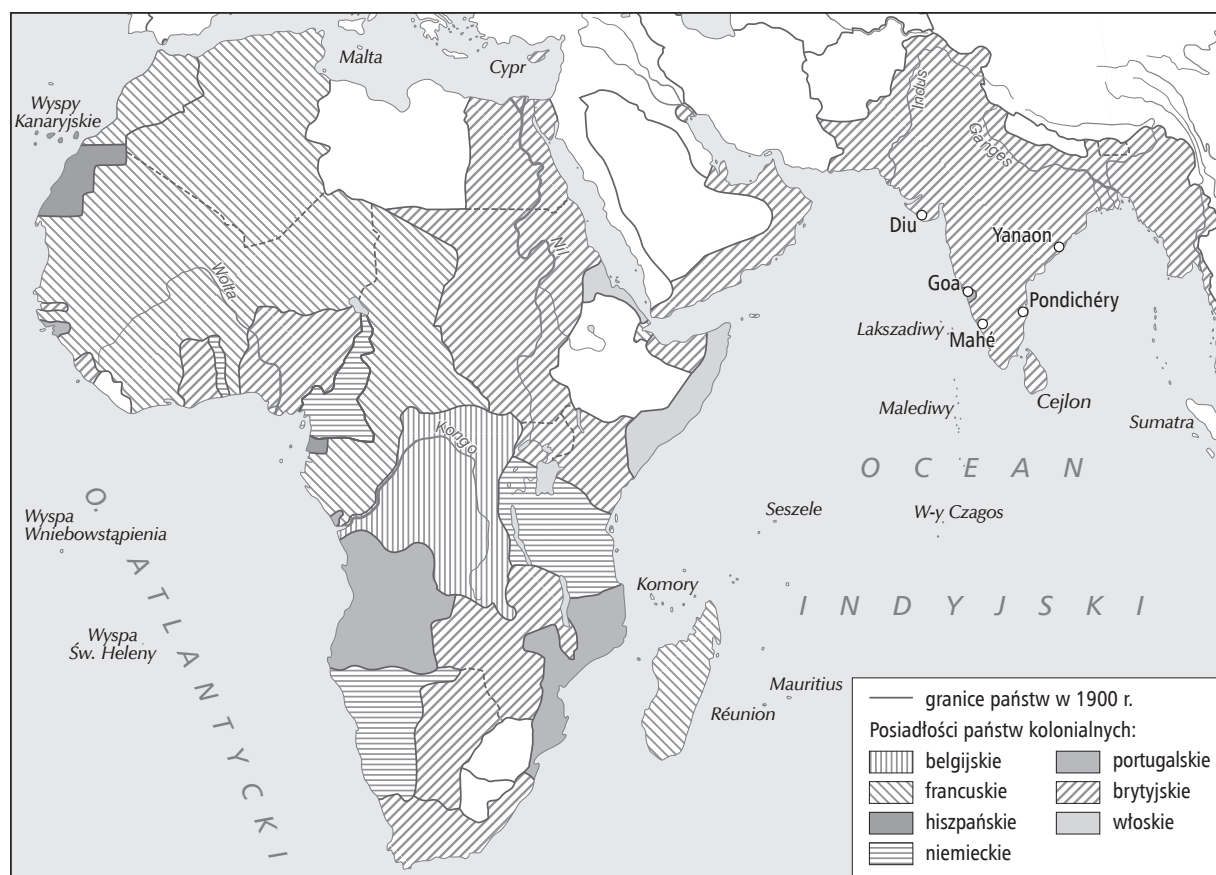
Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się mapie i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W 1869 roku otwarto uroczyście Kanał Sueski. [...] W rezultacie Nil awansował do jednego z najważniejszych punktów na [...] mapie świata [...]. [...] narodziło się przekonanie graniczące z obsesją, iż [...] racja stanu [jednego z mocarstw] wymaga podporządkowania całej doliny Nilu od delty po krainę Wielkich Jezior. Pod koniec XIX wieku projekt ten urósł do rangi narodowej misji [...]. W drugiej połowie XIX wieku Egipt przestał być [...] tylko atrakcją archeologiczną, a stał się obszarem o strategicznym znaczeniu dla komunikacji z Indiami [...].

Źródło: M. Kurcz, *Sudan wyimaginowany – refleksje na temat kształtowania się pojęcia Sudanu w okresie wpływów europejskich*, „Etnografia Polska” t. LVII, 2013, z. 1–2, s. 25.

Kolonizacja Afryki w XIX wieku

W drugiej połowie XIX wieku region opisany w tekście był obszarem kolonizacji

- A. włoskiej.
- B. brytyjskiej.
- C. francuskiej.
- D. niemieckiej.

Zadanie 7. (0–2)

Przeczytaj tekst, przyjrzyj się tabeli i wykonaj polecenie.

W okresie 123-letniej niewoli na terenach ziem Polski, traktowanych jako peryferie państw zaborczych, brakowało inwestycji. To wszystko wywołało – szczególnie w zaborach austriackim i rosyjskim – zjawisko głodu ziemi, które było związane z powstaniem gigantycznej liczby małych gospodarstw oraz licznej rzeszy bezrolnych chłopów pozbawionych własnych gruntów. Na terenach Drugiej Rzeczypospolitej funkcjonowały zarówno wielkie, często zaniedbane latyfundia należące do ziemiaństwa i duchowieństwa, jak i małe działeczki chłopskie niemogące zapewnić utrzymania nawet ich właścicielom.

Źródło: M. Ratyński, *Polska reforma rolna*, „Mówią Wieki. Z dziejów gospodarczych Polski” 2018, odc. 7, s. 77, www.mowiawieki.pl [dostęp: 25.10.2022].

Struktura własności chłopskiej w jednym z powiatów Królestwa Polskiego około roku 1870

Grupa wielkości gospodarstwa (w morgach ¹)	Powiat ostrowski	
	% ogólnej liczby gospodarstw	% ogólnego arealu ² gruntów
do 3	23,7	3,5
3–9	25,3	10,1
9–15	16,8	15,9
15–20	10,7	14,5
20–30	14,0	26,7
30–60	9,0	25,7
powyżej 60	0,5	3,6

¹ Morga – dawna jednostka pomiaru ziemi, wynosząca około pół hektara.

² Areal – powierzchnia gruntów zajętych pod uprawę rolną.

Źródło: J. Szumski, *Uwłaszczenie chłopów w północno-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1846–1871*, Białystok 2002, s. 234.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

I.	Na podstawie tekstu i danych z tabeli wynika, że w Królestwie Polskim przeważały gospodarstwa chłopskie o niewielkiej powierzchni.	P	F
II.	Z danych wynika, że ponad połowę ogólnego arealu gruntów w powiecie ostrowskim zajmowały gospodarstwa chłopskie o powierzchni większej niż 20 morgów.	P	F

Zadanie 8. (0–1)

II grupa

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

4 września 1870 roku lud paryski obalił cesarstwo i zmusił parlament do proklamowania III Republiki. [...] Nie mogło to jednak uchronić stolicy przed zbliżającą się armią pruską. [...]

Bohaterska obrona Paryża trwała 132 dni. W oblężonym mieście uzbrojono lud, powstawać zaczęły samorządne Komitety Czułości, które wkrótce wysunęły postulat oddania władzy w ręce robotników. 18 stycznia [1871 r.] w Wersalu proklamowano utworzenie Cesarstwa Niemieckiego. Dziesięć dni później Francja podpisała kapitulację. [...]

Paryż, jako jedyny obrońca zagrożonej Republiki, poczuł się zdradzony. Lud stolicy pozostał uzbrojony. [...] Rząd przerażony rewolucyjnymi nastrojami przeniósł się do Wersalu.

18 marca [1871 r.] ruszyła próba pacyfikacji wzburzonego miasta. Jednak już następnego dnia tłumy zyskały przewagę, otaczały wojska i bratały się z żołnierzami. Oficerowie i rząd stracili władzę nad armią. [...] 28 marca [1871 r.] w imieniu ludu ogłoszono komunę. [...]

Był to początkowo ruch protestu przeciwko upokarzającej klęsce zadanej Francji przez Bismarcka i przeciwko winnym porażki. Był to też wyraz niepokoju republikańców przed możliwością odbudowy monarchii. Szybko jednak zaczęto dążyć do zasadniczej przebudowy ustroju.

[...] Paryż [...] był coraz bardziej osamotniony – rewolucje w innych miastach stłumiono. W tym czasie naczelnym wodzem obrony stolicy mianowano gen. Jarosława Dąbrowskiego. Obok niego w szeregach Komuny stanęło wielu Polaków. Większość, wraz z generałem, poległa na barykadach.

Źródło: mjm, *Komuna Paryska – krwawo stłumiona rewolucja*, 28 maja 2020, www.polskieradio.pl [dostęp: 19.10.2022].

O powstaniu Komuny Paryskiej zdecydowała

- A. nominacja gen. Jarosława Dąbrowskiego na dowódcę obrony Paryża.
- B. kapitulacja Francji wskutek przegranej wojny przeciwko Prusom.
- C. proklamacja zmiany ustroju Francji z cesarstwa na republikę.
- D. ucieczka rządu republikańskiego z Paryża do Wersalu.

Zadanie 9. (0–1)

Przyjrzyj się mapie i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

Z mapy wynika, że na kongresie wiedeńskim zdecydowano o włączeniu do zaboru pruskiego

- A. Krakowa i Częstochowy.
- B. Wrocławia i Kołobrzegu.
- C. Leszna i Bydgoszczy.
- D. Kalisza i Łodzi.

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj teksty i wykonaj polecenie.

Rzeczpospolita Krakowska

[...] Wolne, Niepodległe i Ściśle Neutralne Miasto Kraków i jego Okrąg, było wyrazem kompromisu pomiędzy aspiracjami zaborczych mocarstw Austrii, Rosji i Prus. Kraków wraz z okręgiem stał się rodzajem państwa miasta obejmującego obszar Krakowa oraz 17 gmin wiejskich i 3 prywatnych miasteczek: Chrzanowa, Trzebini i Nowej Góry. [...] Od końca lat 20. XIX w. następowało stopniowe ograniczanie samodzielności Wolnego Miasta Krakowa przez sąsiadujące mocarstwa. Poparcie udzielone powstańcom listopadowym, a następnie fiasko powstania krakowskiego przesądziło o losie Rzeczypospolitej Krakowskiej, która w listopadzie 1846 r. została włączona do cesarstwa austriackiego.

Źródło: *Wolne Miasto Kraków 1815–1846* – materiały z zasobu krakowskiego Archiwum, www.ank.gov.pl [dostęp: 17.10.2022].

Manifest Rządu Narodowego w Krakowie z 1846 roku

Polacy:

Godzina powstania wybiła – cała rozszarpana Polska dźwiga się i zrasta [...]. [...] wywalczymy sobie skład społeczeństwa, w którym każdy podług zasług i zdolności z dóbr ziemskich będzie mógł użytkować, a przywilej żaden i pod żadnym kształtem mieć nie będzie miejsca [...], w którym ziemia, dzisiaj przez włościan warunkowo tylko posiadana, stanie się bezwarunkową ich własnością, ustaną czynsze, pańszczyzny i wszelkie tym podobne należitości bez żadnego wynagrodzenia. [...]

A teraz na znak jedności przypinajmy kokardy narodowe i wykonajmy przysięgę: „Poprzysięgam radą, mową i czynem służyć Ojczyźnie mojej, Polsce! [...] Poprzysięgam posłuszeństwo bezwarunkowe Rządowi Narodowemu, w Krakowie [...] i wszystkim Władzom od tegoż postanowionym, tak mi Panie Boże dopomóż”.

Źródło: *Manifest Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej do Narodu Polskiego*, www.polona.pl [dostęp: 17.10.2022].

Podaj cel i skutek wybuchu powstania krakowskiego. Odwołaj się do zamieszczonych tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Rewolucja w Pruszkowie

W latach 1905–1907 także Pruszków stał się sceną burzliwych strajków. Robotnicy pod hasłami ośmiodzinnego dnia pracy oraz większych swobód politycznych, w tym niepodległości Polski, zatrzymywali pracę w pruszkowskich fabrykach, a uczniowie, domagając się nauczania w ojczystym języku, opuszczali sale lekcyjne i zrywali ze szkolnych ścian portrety cara i carycy. Pod naciskiem rewolucyjnych występów Mikołaj II złagodził drakońskie prawa¹ dotyczące swobodnego stowarzyszania się, dzięki czemu powstały, również w Pruszkowie, dziesiątki polskich stowarzyszeń i organizacji oświatowych, religijnych, kulturalnych czy sportowych. [...] setki osób – a w skali całego Przywiślańskiego Kraju² dziesiątki tysięcy – dotąd obywatelsko i społecznie niezaangażowanych włączyło się w sprawę niepodległościową, a w najbliższej przyszłości dołączyło do grona oddanych sprawie bojowników i działaczy.

¹ Drakońskie prawa – surowe, represyjne prawa.

² Przywiślański Kraj – nazwa Królestwa Polskiego używana przez władze rosyjskie po klęsce powstania styczniowego.

Źródło: *Rewolucja 1905 w Pruszkowie*, Muzeum Dulag 121, www.dulag121.pl [dostęp: 17.10.2022].

Wydarzenia z lat 1905–1907 przyczyniły się do poprawy sytuacji narodu polskiego, ponieważ

- A. zjednoczono ziemie polskie.
- B. nadano autonomię Królestwu Polskiemu.
- C. doprowadzono do upadku monarchii rosyjskiej.
- D. rozszerzono zakres swobód na ziemiach polskich.

Zadanie 12. (0–1)

II grupa

Przyjrzyj się ilustracji i wykonaj polecenie.

Obraz Konstantego Górskiego

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1.–3.

Przedstawiony obraz ilustruje skutki

A.	akcji zwanej rugami pruskimi,	ponieważ ukazuje	1.	polską ludność wyrzuconą z gospodarstwa przez pruskich żołnierzy.
			2.	polską rodzinę witaną przez mieszkańców pruskiej wsi.
B.	ustawy zwanej nowelą osadniczą,		3.	niemieckich osadników wyruszających na poszukiwanie nowego domu.

Zadanie 13. (0–2)

Przeczytaj tekst i uzupełnij zdanie. Zaznacz A albo B oraz C albo D.

Margrabia Aleksander Wielopolski, zwolennik porozumienia z zaborcą, wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia poboru do wojska. Władze nie ukrywały, że w pierwszej kolejności branka obejmie osoby politycznie podejrzane. Wielopolski zakładał, że powołując do wojska rzesze polskich patriotów, rozbije antyrosyjską konspirację i nie dopuści do wybuchu powstania. Takiemu rozwojowi wydarzeń postanowiło przeciwstawić się stronnictwo „czerwonych”.

Wydarzenia przedstawione w tekście wpłynęły na podjęcie decyzji o **A/B**, ponieważ przywódcy „czerwonych” chcieli przeciwstawić się planom **C/D**.

- I. **A.** utworzeniu antyrosyjskiej konspiracji
- B.** przyspieszeniu wybuchu powstania
- II. **C.** zorganizowania buntu przeciwko Rosji
- D.** rozbicia przez władze tajnych organizacji

Zadanie 14. (0–1)

Przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Liberalizm ukształtował się w rezultacie zwycięstwa rewolucji [...] amerykańskiej i francuskiej. Dając wyraz dążeniom [...] do wolności gospodarczej i politycznej, uzasadniał racjonalność kapitalistycznego sposobu produkcji. [...] Państwo jako organizacja [...] [która zapewnia] bezpieczeństwo, poprzez wstrzymanie się od ingerencji w życie społeczne, a szczególnie gospodarcze, wyzwala tym samym maksymalną aktywność jednostki. Natomiast jakikolwiek interwencjonizm państwowy¹ może tę aktywność przyhamować.

Źródło: A. Sylwestrzak, *Historia doktryn politycznych i prawnych*, Warszawa 1995, s. 236.

¹ Interwencjonizm państwowy – wpływanie przez państwo na procesy ekonomiczne.

W XIX wieku zwolennicy liberalizmu domagali się

- A.** odejścia od kapitalistycznego sposobu produkcji.
- B.** zwiększenia ingerencji państwa w życie społeczne.
- C.** zagwarantowania swobodnej aktywności gospodarczej.
- D.** powrotu do przedrewolucyjnych zasad gospodarczych.

Zadanie 15. (0–3)

Przyjrzyj się mapie, przeczytaj tekst i zaznacz poprawne dokończenia zdań.

Fragment pamiętnika [zachowano oryginalną pisownię]

Tegoż dnia wieczorem komitet polski złożył w kancelarii królewskiej podanie na piśmie. [...] Czytamy w nim między innymi: „[...] Żądamy przede wszystkim narodowej reorganizacji [Wielkiego] Księstwa [Poznańskiego], któraby się prędko, spokojnie i w granicach prawnych pod opieką Waszej Ks. Mości rozwinęła. Ku temu potrzebne jest utworzenie komisji tymczasowej, któraby wspólnie z królewskim komisarzem reorganizacji przewodniczyć mogła. [...] Komisya zajęłaby się bezzwłocznie:

- I) Urządzeniem wojska narodowego [...],
- II) Obsadzeniem urzędów rodowitymi Polakami.

Źródło: K. Rakowski, *Powstanie* [...], Lwów 1900, s. 99.

I. Walki przedstawione na mapie rozegrały się w roku

- A. 1831.
- B. 1846.
- C. 1848.

II. Komitet Polski w ramach reorganizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego domagał się

- A. przekazania urzędów w ręce Polaków.
- B. utworzenia na jego terenie wojska pruskiego.
- C. oddania władzy w ręce królewskiego komisarza.

III. Realizacja przedstawionych postulatów prowadziłaby do tego, że Polacy w Wielkim Księstwie Poznańskim uzyskaliby

- A. całkowitą niepodległość.
- B. zupełną niezależność.
- C. większą autonomię.

Wśród pierwszych entuzjastów pracy organicznej nieprzypadkowo znaleźli się byli żołnierze przegranego powstania listopadowego. Zrozumieli, że bez pracy u podstaw Polacy nie wygrają żadnego kolejnego zrywu.

[...] Szybko zrozumiano, że bez pracy organicznej nie byłoby nowoczesnego społeczeństwa polskiego. A modelowym społeczeństwem – właśnie dzięki wysiłkom organiczników – stała się społeczność zamieszkująca ziemię zaboru pruskiego.

[...] Po nieszczęśliwym finale powstania listopadowego (1830–1831), w którym walczyło około dwa tysiące Wielkopolan, w zaborze pruskim uznano, że kolejność działań niepodległościowych powinna wyglądać inaczej. Najpierw należy rozpocząć „od podstaw”: wydzwignąć społeczeństwo cywilizacyjnie, wyedukować je i uodpornić na presję zaborcy, by dopiero nowoczesne, w pełni zorganizowane miało szansę w ewentualnym starciu zbrojnym. [...] Kluczowy okazał się pęd do stowarzyszania się [...].

[...] Już w 1835 roku powstało Kasyno Gostyńskie, pierwsza instytucja łącząca hasła ekonomiczne i narodowe.

[...] Kasyno wydawało w Lesznie „Przewodnik rolniczo-przemysłowy” i założyło sieć wiejskich bibliotek. [...] W 1841 roku w Poznaniu powstało Towarzystwo Pomocy Naukowej, a 1842 – Bazar. Towarzystwo [...] postawiło sobie za cel stworzenie stałej pomocy dla zdolnej, kształcącej się polskiej młodzieży. Bazar – miejsce spotkań oświatowych i kulturalnych – szybko stał się sercem polskiego Poznania. [...] Dziełem organiczników II połowy XIX wieku były m.in. [...] kółka rolnicze, czyli stowarzyszenia chłopskie. [...] Związek Spółek Zarobkowych – silny segment bankowy [...] – pozwolił na obronę polskiego stanu posiadania oraz ograniczenie skutków germanizacji.

Źródło: P. Bojarski, *Szlakiem wolności od podstaw*, 4 lipca 2019, www.kulturaupodstaw.pl [dostęp: 26.10.2022].

Napisz krótką notatkę o pracy organicznej Polaków w XIX wieku. Wyjaśnij, jaki był cel pracy organicznej i podaj przykład działań podejmowanych w jej ramach. Użyj pojęcia *praca u podstaw*.